

NIEUWSBRIEF ERASMUS GENOOTSCHAP GOUDA

Jaargang 15 nr 5, 4 november 2025

Arlenius

Op vrijdagavond 19 september jl. hield Sandra Langereis in Aarle-Rixtel een voordracht over Erasmus. Langereis schreef een biografie over Erasmus: Erasmus dwarsdenker. De Arlenius Boeken Club (ABC) uit Aarle-Rixtel had haar uitgenodigd. Arlenius was de wetenschappelijke naam van Arnoud van Eijndhouts, die in 1510 in Aarle-Rixtel werd geboren en later in zijn leven uitgroeide tot een belangrijke spil in de boekenwereld in Italië.

Erasmus was een zeer groot deel van zijn leven in de weer met boekdrukkers en uitgevers. Het dwarsdenken van Erasmus kon alleen grote bekendheid krijgen in Europa door de boekdrukkunst.

De Vrienden van Arlenius nodigden de vrienden van het Erasmus Genootschap Gouda uit om de voordracht bij te wonen. Vier van de Erasmus vrienden reisden op 19 september naar Aarle-Rixtel.

Wim Daniëls vraagt Adriaan Horrevorts wat het Erasmus Genootschap in Gouda zoal doet. Foto: Mathieu Lorjé (vriend van het EGG)

Langereis gaf in ruim twee uur tijd een boeiende samenvatting van haar 700 pagina's dikke biografie over Erasmus. Ze stipte in haar lezing aan dat Erasmus het helemaal niet naar zijn zin heeft gehad tijdens zijn vijfjarig verblijf in het Emmaüs klooster te Stein bij Gouda. In de biografie besteedt Langereis daar uitgebreid aandacht aan. Het enige wat Erasmus waardeerde aan het klooster te Stein was de uitgebreide bibliotheek.

Medio 2026 komt Sandra Langereis wellicht naar Gouda voor een voordracht over Erasmus en zijn verblijf in Gouda (Op uitnodiging van de historische vereniging Die Goude) Dus het lezingenprogramma 2026 van Die Goude goed in de gaten houden.

Reizigers zijn wij
(EGG in het Reformatorisch Dagblad)

Wil Arts koos het citaat van Erasmus uit, dat de gevel van het appartementencomplex aan het Erasmusplein in Gouda siert. beeld RD, Anton Dommerholt

Eerbetoon aan "de grootste Gouwenaar ooit"

● Heidi Tijssen-van Deelen

Gouda heeft wat met Erasmus. De denker uit de renaissance bracht er zijn jeugd door. Later maakte hij ook deel uit van kloostergemeenschap Steyn, in de buurt van de stad.

De humanist werd gekozen tot de grootste Gouwenaar ooit. Een van de manieren om dat onder de aandacht te brengen is door middel van het portret met citaat op een appartementencomplex.

Wie over de Turfsingel in Gouda

rijdt, ziet ter hoogte van het Erasmusplein de meer dan levensgrote afbeelding van de denker met zijn uitspraak op de zijgevel van het gebouw op de hoek. De tekst komt uit Erasmus' geschrift "Over de voorbereiding op de dood". Voluit luidt de passage: „Wij zijn reizigers in deze wereld, geen bewoners. Wij trekken van herberg naar herberg, of beter: van tent naar tent, wij leven niet in een vaderland. Dit hele leven is niets anders dan een reis naar de dood, en wel een hele korte. Maar de dood is de deur naar het eeuwige leven.”

Wil Arts, voormalig voorzitter van het Erasmus Genootschap Gouda, koos het citaat. „Het aardige van deze uitspraak is dat iedereen het op zijn eigen manier kan interpreteren. Mensen die Erasmus' geschriften kennen, weten dat hij over het hemelse Jeruzalem spreekt. Buurtbewoners kijken naar al die geparkeerde auto's en zeggen dat het gaat over mensen die alle kanten op trekken. En ik sprak een statushouder die hiertegenover een flat kreeg toegewezen. Hij zei: „Elke morgen zie ik die uitspraak en dan denk ik: dat is waar.”

Vermissing van informatiebord bij Arti Legi

Er is iets aan de hand met de borden die, mede op initiatief van ons genootschap, geplaatst zijn bij historische locaties die een rol speelden in de jeugdijaren van Erasmus. Wellicht zijn het populaire verzamelobjecten geworden voor Erasmusfans?

Het bord op de Westhaven met de verwijzing naar Bertha van Heyen, de weldoenster van Erasmus, was vermist en hangt inmiddels gelukkig weer terug. Het bord van het klooster van Stein leek vermist, maar Bas van Beukering ontdekte dat het achter de boerderij bij de camperplaats staat. Dat leverde ons een mooie lezing op (12 oktober j.l.) door Cor van Dijk, die uitgebreid onderzoek heeft gedaan wat daar is gebeurd nadat het klooster er verdween.

Na een tip van een oud-bestuurslid dat het aardig zou zijn als op het ANWB bord bij Arti Legi niet alleen vermeld staat dat op die locatie de Latijnse School heeft gestaan, maar ook dat het vermoedelijk de parochieschool van Erasmus was, gingen we op onderzoek uit.

We wisten namelijk niet beter dan dat daar nog het bord 2 uit de audiotrail 'Erasmus, kind van Gouda' zou hangen, waarop dit wordt uitgelegd. Maar het bord bleek verdwenen, aan de lantaarnpaal hing slechts nog een plantenbak. We hebben bij de gemeente aangifte van de vermissing gedaan: "Van de lantaarnpaal die voor het gebouw Arti Legi staat ontbreekt al geruime tijd bord nr. 2 van de audiotour www.kindvangouda.nl. Namens het Erasmus Genootschap Gouda doen wij bij deze melding van vermissing."

We zijn benieuwd of het bord weer boven water komt en natuurlijk ook wie het heeft "gedemonteerd". Gelukkig is de route virtueel nog wel intact: www.kindvangouda.nl

Van Emmaüs-klooster tot Camperplaats

Op 12 oktober hield Cor van Dijk, bestuurslid van de Historische Vereniging Haastrecht een lezing over het Emmaüsklooster te Stein. Titel van zijn lezing was: *Van Emmaüs-klooster tot camperplaats..* Erasmus verbleef van 1488 tot 1493 in het klooster in Stein. Het klooster brandde in 1549 af. Later is op die plaats een boerderij gebouwd.

Samenvatting van de lezing

Auteur: Cor van Dijk

Op de plaats waar in 1549 het Emmaüs-klooster afbrandde staat nu de Hofstede Kloosterstein, een onopvallende boerderij met een camperplaats. Op het eerste gezicht is er niets terug te zien dat herinnert aan het klooster en de jaren dat Erasmus in dit klooster verbleef.

Dit beeld is niet helemaal juist. In en om de boerderij zijn nog altijd elementen te vinden die verwijzen naar dit verleden. Zo bevindt zich in de boerderij nog een herdenkingssteen die in 1936 is aangebracht bij de herdenking van de 400e sterfdag van Erasmus. De onthulling van de herdenkingssteen door minister Slotemaker de Bruïne was landelijk nieuws en op de radio te volgen.

Cor van Dijk tijdens de lezing in de Agnieten kapel.

Op de wand is een dia van de maquette van het klooster te Stein in de polder van Haastrecht geprojecteerd.

In de buitenmuur zit een hoeksteen met de tekst 'Deze hofstede verbouwd door Maria Jacoba van den Broeke douaire Hr. Mr. P.F.Z. Bouwens van Horssen Ao 1901'. Deze steen verwijst naar de vernieuwing van de boerderij die, zoals de douairière in de krant liet optekenen, nodig was omdat de oude boerderij in vervallen staat verkeerde. De oude boerderij had een imposant vooraanzien met grote ramen en een voordeur op een hoog bordes. Het verhaal dat de boerderij aan het begin van de 20e eeuw afgebrand zou zijn is dus niet juist.

Het imposante vooraanzien van de oude boerderij kan goed te maken hebben met de adellijke familie van Slingeland die in de 18e eeuw generaties lang eigenaar van de boerderij geweest is. Zo was het Raadpensionaris van Holland Simon van Slingeland (1664-1736) die in 1729 opdracht gaf om bomen voor de Klooster Hofstede te verkopen. Waarschijnlijk zullen deze eigenaren de hofstede vooral als buiten gebruikt hebben om daar de weekenden en de zomerperiode door te brengen. De boerderij werd, zoals in de tijd heel gebruikelijk was, verpacht aan een boer die er zijn boerenbedrijf uitoefende.

In de boerderij is ook nog een groot houtrelief aanwezig van ruim vier meter lang en anderhalve meter hoog. Op dit reliëf is in Romeinse cijfers het jaartal MDXIX (1519) aangebracht. Daarnaast zijn er nog enkele familiewapens zichtbaar. Lang is gedacht dat dit nog een overblijfsel van het klooster was, maar experts hebben op basis van de wijze waarop het hout is bewerkt vastgesteld dat het niet ouder dan 150 jaar is. Bijzonder is wel dat de familiewapens verwijzen naar de familie Schouw. Vanuit de familie van Slingerland is medio 17e wel een relatie te vinden naar de familie Schouw. Het andere wapen lijkt van de familie van Reijnegom te zijn. Dirck Cornelisz. van Reijnegom (1504-1584) was één van de rijkste bierbrouwers van Gouda en een overtuigd katholiek. Mogelijk heeft hij het Emmaüs-klooster financieel ondersteund. Wie het houtrelief heeft gemaakt en wat daarvoor de aanleiding was is vooralsnog niet bekend. Wel is duidelijk dat eigenaren en bewoners van de Hofstede Kloosterstein door de eeuwen heen zich steeds bewust zijn geweest van deze bijzondere plek langs de Steinsedijk tussen Gouda en Haastrecht.

Zotte Zaterdag 2025

Op zaterdag 18 oktober 2025 was het weer Zotte Zaterdag. Sinds de eerste Zotte Zaterdag kruipt Carolyt Koops (secretaris van het Erasmus Genootschap Gouda) in de rol van de moeder van Erasmus.

Het EGG stond op Zotte Zaterdag in de St. Janskerk en toonde daar in een marktkraam “Erasmania” (een mini museumpje) die in de loop der tijd zijn verzameld door het genootschap: een maquette van het Klooster Stein, de muts van Erasmus en vele andere attributen.

Erasmus was er ook. Voorbijgangers konden met hem in gesprek gaan. Menig bezoeker maakte daar gebruik van, wel na enig aandringen van de “dorpsomroeper”. Hier Erasmus op de bordesfoto met deftige dames uit zijn tijd.

Erasmusweek in Rotterdam en de Lof der Zotheidspeld

In de nacht van 28 oktober 1466 (of 1467 of 1469) is Erasmus geboren. In Rotterdam vieren ze dat met een Erasmusweek. Een belangrijk onderdeel van deze week is de uitreiking van de *Lof der Zotheidspeld*. Waarbij iedereen van harte welkom is. Terwijl Amsterdam haar 750 jarig bestaan viert, viert Rotterdam dit jaar "Het Rotterdamse jaar van de vrouw". Dus togen voorzitter en secretaris van het EGG naar Rotterdam, naar het Stadhuis.

Daar spraken Irene Smit van het comité Erasmus Rotterdam en historicus Marjan Beijering. Burgemeester Carola Schouten speldde Beatrice de Graaf de Lof der Zotheidspeld op. Beiden vertelden over Erasmus, de vrouwen, zijn tijd; over hoop en moed en het streven naar vrijheid; over lezen, luisteren en het je terugtrekken in je eigen ruimte met je vrienden om in veiligheid van gedachten te wisselen. Na afloop was er ruim de tijd om bij te praten onder het genot van een borrel en heerlijke hapjes. En om bruggen te bouwen. Het was een welbestede uitstapje.

Foto: Peter van Wijk

De woorden van de burgemeester Carola Schouten bij het uitreiken van de prijs:
“Met trots mocht ik de Lof der Zotheidspeld opspelden bij Beatrice de Graaf, die bekendstaat om haar diepgaande onderzoek en haar inzet om de samenleving veiliger en veerkrachtiger te maken. Met kennis, moed en menselijkheid verrijkt zij zowel de wetenschap als het publieke debat.

Geïnspireerd door het gedachtegoed van Erasmus eren we met deze speld een vrouw die de waarden van wijsheid, bescheidenheid en dialoog op bijzondere wijze uitdraagt. Haar werk is een baken van hoop en moed, en een aansporing om, juist in moeilijke tijden, zelf het verschil te maken”.

EGG nu ook op LinkedIn

We hebben niet alleen een pagina op Facebook, maar het Erasmus Genootschap Gouda is nu ook onder haar eigen naam als organisatie te vinden op LinkedIn.

Zo kunnen we op dit netwerk van professionals kennis delen en relaties opbouwen, we hopen dat u ons daar ook wilt volgen.

Lezing 9 november 2025

Zoals eerder aangekondigd: in samenwerking met het Agnietenconvent organiseren we zondag 9 november om 15.00 in de Agnietenkapel de presentatie door Irene van Staveren (hoogleraar economie) en columnist van Trouw 'De vrije markt bestaat niet: naar een economie van verbinding'. Welkom!